

PAPER DETAILS

TITLE: BRANS DEĞİSTİREN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YENİ DURUMLARINA İLİSKİN
GÖRÜSLERİ

AUTHORS: İsa KORKMAZ, Mehmet Koray SERİN

PAGES: 497-514

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/209920>

BRANŞ DEĞİŞTİREN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YENİ DURUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹

İsa KORKMAZ

Necmettin Erbakan Üniv., Ahmet Keleşoğlu Eğt. Fak., İlköğretim Bölümü, Konya

Mehmet Koray SERİN

Kastamonu Üniv., Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Kastamonu

İlk Kayıt Tarihi: 10.09.2013

Yayına Kabul Tarihi: 13.11.2013

Özet

Bu araştırmanın amacı, M.E.B.' in tanıdığı alan değişikliği hakkında faydalanan sınıf öğretmenlerinin yeni branşlarındaki memnuniyet durumlarının incelenmesidir. Tarama modelinde olan bu araştırmanın örneklemini kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenen 81 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış anket formu kullanılmış, elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin çoğu başta eş durumu olmak üzere çeşitli nedenlerden dolayı alan değiştirmek zorunda kaldıklarını ifade etmişler bununla birlikte şu anki branşlarından memnun olduklarını ancak söz konusu uygulamanın temelde yanlış bir uygulama olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmenleri, alan değişikliği

VIEWS OF CLASSROOM TEACHERS WHO CHANGE IN MASTER BRANCH, ABOUT THEIR NEW STATES

Abstract

The aim of this study is to examine the teachers' gratification states at new branch that profit by branch change implementation which carried out by Ministry of Education. In this study which is based on descriptive scanning research model, semi structured survey which composed by ten open-ended question applied to 81 classroom teachers who changed branch. For data, content analysis technique was used. According to the findings the most of classroom teachers who changed branch are constrained to this implementation for family integrity, etc. and they were glad from their new branch. On the other hand most of teachers felt that this implementation is a misapplication.

Key Words: Classroom teachers, change in master branch

1. Bu çalışma XII. Ulusal sınıf öğretmenliği sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. Giriş

Bütün ülkelerde eğitim sistemlerinin temel amacı, toplumun ihtiyaç duyduğu kalıncımayı sağlayacak olan nitelikli insan gücünü oluşturmaktır. Eğitimin temel öğeleri olarak görülen okul, program ve öğretmen unsurlarından herhangi birinin eksik ya da yetersiz kalması, yukarıda ifade edilen temel amacın gerçekleşmesini olumsuz etkileyecektir. Kamuoyundaki tartışmalarda öğrencilerin başarıları ve gelişim durumları daha fazla dikkat çekmektedir. Fakat sistemin temel öğelerinden biri olan öğretmenin niteliği ve etkililiği yeterince gündeme gelmemektedir. Bununla birlikte öğretmenin öğesinin, sistemin odak noktasında yer aldığı düşünülmektedir. Çünkü eğitimde hedeflerin gerçekleşmesi, büyük oranda öğretmenin niteliğine ve performansına bağlıdır. Benzer şekilde Marzano (2003) da eğitim uygulamalarında öğrenci başarısına etki eden en önemli faktör olarak öğretmenin niteliğine işaret etmektedir (akt. Korkmaz, 2007). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu' nun 43. maddesinde öğretmenlik mesleği, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmıştır. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler. Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Türkiye'de Cumhuriyet dönemi eğitim sistemi 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen 430 sayılı "Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na" dayanmaktadır (Türkoğlu, 2010). Buna göre ilkokullar köylerde 3 yıl, diğer yerleşim yerlerinde 5 yıl, ortaokullar 3 yıl ve liseler 3 yıl olarak planlanmıştır. 1939'daki I. Eğitim Şurasında köy okullarının da 5 yıl olması önerilerek tüm yurttan zorunlu eğitim beş yıla çıkarılmıştır (Akyüz, 2009). 1997 tarihindeki 1739 sayılı kanundaki değişikliklerle ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) birleştirilerek zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılmıştır. Dolayısıyla Türk okul sistemi ilköğretim (8 yıl), ortaöğretim (3-4 yıl) ve yükseköğretim olarak yeniden yapılandırılmıştır (Korkmaz, Kocaduman ve Bektaş, 2013). 2012 yılında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yapılan değişikliklerle okulların eğitim süreleri yeniden değerlendirilerek zorunlu olarak 8 yıldan oluşan ilköğretim kademesi, ilkokul (4 yıl) ve ortaokul (4 yıl) olarak iki kademe halinde tekrar düzenlenmiştir (M.E.B. 2012). Böylece, Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri beş yıl olarak ele alınan ilkokullar dört yıla düşürülerek sınıf öğretmenin görev tanımı ilk dört yıl ile sınırlandırılmıştır.

Türk eğitim sisteminde son zamanlardaki en önemli değişikliklerinden biri olan yeni okul sistemi 2012-2013 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. Kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen ilkokul (4 yıl), ortaokul (4 yıl) ve lise (4 yıl) okul sistemi olarak oluşturulup zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmıştır. Yapılan değişikliklerin eğitimde kalite ve başarıyı artırma adına gerçekleştirildiği vurgulansa da birçok sorunu beraberinde getirdiği düşünülmektedir. Beş yıllık ilköğretim birinci kademesinin dört yıla düşürülmesi on binlerce sınıf öğretmenin norm kadro fazlası konumuna düşmesine, aile bütünlüğü gibi önemli ve zaruri durumlar nedeniyle yer değiştirme ihtiyacı bulunan sınıf öğretmenlerinin taleplerinin karşılanamamasına; buna ilaveten

ilköğretim ikinci kademesinin üç yıldan dört yıla çıkmasıyla az da olsa branş öğretmeni açığı oluşmasına sebep olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı yeni sistemle ortaya çıkan bu sorunu çözebilme adına sınıf öğretmenliğinden zihinsel engelliler öğretmenliği ile teknoloji ve tasarım öğretmenliğine herhangi bir yeterlik aramadan, şartsız isteğe bağlı geçiş; diğer alanlara da yan alan uygulamasına dayalı olarak geçiş hakkı tanımıştır. Söz konusu bu durum, Milli Eğitim Temel Kanunu'nda da açıkça belirtilen öğretmenlik mesleği için gerekli olan yeterlik alanlarından özel alan bilgisi yeterlik alanının ne derece dikkate alındığı ve önemsendiği sorusunu akıllara getirmektedir. Söz konusu durumun eğitim sistemi üzerindeki muhtemel etkileri şüphesiz uzun vadeli ve sistemli bir değerlendirme süreci ile ortaya konabilmektedir. Bu nedenle uygulamanın etkilerini kestirebilmek adına sürecin merkezinde yer alan öğretmenlerin görüşlerinin alınması, önemli görülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, alan değişikliği yapan sınıf öğretmenlerinin geçiş yaptıkları alandaki şu anki durumlarının ve memnuniyet düzeyleri genel bir perspektifle kendi görüşleri doğrultusunda belirlenmesidir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, alan değişikliği yapan sınıf öğretmenlerinin memnuniyet düzeylerinin belirlenmesinin hedeflendiği, mevcut durumu ortaya koyan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır (Karasar, 2007).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan, pratik ve ekonomik olması açısından tercih edilen kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda 2012-2013 eğitim-öğretim yılının başında M.E.B.'in sınıf öğretmenlerine tanıdığı alan değişikliği hakkından faydalanarak alan değiştiren sınıf öğretmenlerinden, söz konusu yöntemle belirlenen 81 öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Örnekleme alınan söz konusu 81 öğretmenin sınıf öğretmenliği alanından geçiş yaptıkları alanların dağılımlarına yönelik frekans ve yüzde değerlerini gösteren veriler tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo1. Sınıf öğretmenlerinin geçtikleri branşların dağılımına yönelik frekans ve yüzde değerleri

Alan değişikliği uygulaması sonucunda sınıf öğretmenlerinin tercih ettikleri branşlar	f	%
Zihinsel engelliler sınıfı öğretmenliği	49	60,5
Beden eğitimi	10	12,3
Sosyal bilgiler	7	8,6

Alan değişikliği uygulaması sonucunda sınıf öğretmenlerinin tercih ettikleri branşlar	<i>f</i>	%
Türkçe	5	6,2
Müzik	3	3,8
Teknoloji ve tasarım	3	3,8
Matematik	1	1,2
Bilgisayar	1	1,2
Biyoloji	1	1,2
İngilizce	1	1,2
Toplam	81	100

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan ve on açık uçlu sorudan meydana gelen form kullanılmıştır. Formun oluşturulması sürecinde kullanılan daha fazlasını ihtiva eden bir soru havuzu oluşturulmuş ve alanında uzman akademisyen ve öğretmenlerden gelen görüşler doğrultusunda belirlenen on soru araştırmanın veri toplama aracını oluşturmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Alan değişikliği yapan sınıf öğretmenlerinden elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Buradan hareketle öğretmen görüşleri ortak temalar altında toplanarak bunlara yönelik frekans ve yüzde değerleriyle birlikte tablolar halinde sunulmuştur. Tabloların yanı sıra alıntılara da bulgular kısmında yer verilmiştir. Alıntılara yer verirken alıntıların sonuna öğretmenlerin şu an görev yaptıkları branşları belirtmek adına branşların kısaltmaları yazılmıştır. Kısaltmalardaki *M.Ö.* matematik öğretmenliğini, *S.B.* sosyal bilgiler öğretmenliğini, *Z.E.* zihinsel engelliler sınıfı öğretmenliğini, *B.E.* beden eğitimi öğretmenliğini, *T.T.* teknoloji ve tasarım öğretmenliğinin kısaltmasıdır.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde alan değişikliği yapan sınıf öğretmenlerinin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucu ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

Alan değişikliğini isteyerek mi yaptınız? Lütfen alan değişikliği yapma sebep ya da sebeplerinizi belirtiniz.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin alan değişikliği yapma sebeplerine yönelik frekans ve yüzde değerleri

<i>Alan değişikliği yapma sebepleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. İsteyerek yaptım	35	43,2
Köy öğretmenliğinden kurtulmak (merkezde çalışmak) için	8	9,9
Daha mutlu olacağımı düşündüğüm ve bu alanda kendimi geliştirmek istediğim için	12	14,8
Sınıf öğretmenliğinde yer değiştirmek çok zor olduğu için	10	12,3
Asıl branşımda görev yapmak istediğimden	3	3,7
Diğer	2	2,5
2. Mecbur bırakıldım	46	56,8
Eş durumu (aile bütünlüğü) nedeniyle	32	39,5
Yer değiştirme konusunda başka şansım kalmadığı için	9	11,1
Norm fazlası konumuna düştüğüm için (İstemediğim bir yere atanmamak için)	5	6,2
Toplam	81	100

Öğretmenlerin alan değişikliği yapma sebeplerine yönelik verilerin yer aldığı tablo incelendiğinde 81 öğretmenden 35'i (%43,2) alan değişikliğini isteyerek yaptığını ifade etmiştir;

“Köy öğretmenliğinden kurtulmak için alan değiştirdim.” (M.Ö.)

“İsteyerek yaptım, özel eğitim alanında kendimi geliştirmek adına alan değiştirdim.” (Z.E.)

“Özellikle il içi atamalarında branş öğretmenlerinin daha iyi okullara gitme şansı yüksek olduğundan alan değiştirdim.” (S.B.)

“Şimdiki alanımda daha fazla faydalı olacağıma inandığım için tercih ettim.” (Türkçe)

“Üniversiteden mezun olduğum bölüm olduğu için isteyerek yaptım.” (Biyoloji)

“Tayininim daha kolay çıkabilmesi için yaptım.” (B.E.)

81 öğretmenden 46'sı ise (%56,8) alan değişikliğini istemeyerek yaptığını ifade etmiştir;

“Yeni uygulama ile norm kadro fazlası olduğum için yaptım. Bir sınıf öğretmeni olarak her sene aynı sıkıntıyı yaşıyorum.” (T.T.)

“Yedi yıllık sınıf öğretmeniyim. Çalıştığım beş okul kapatıldı. Evime üç araç değiştirerek gidiyordum. Alan değiştirmeseydim en az on yıl daha merkezde çalışamayacaktım.” (Z.E.)

“Eşimden ayrı kaldığım için mecburen yaptım.” (Z.E.)

“Özre bağlı iller arası atamam yapıl(a)madığı için alan değişikliği yapmak zorunda kaldım.” (B.E.)

“Eğer alan değiştirmeseydim en az 3-4 sene daha eşimden ayrı yaşayacaktım. Mecburen değiştirdim.” (Z.E.)

Şu an görev yaptığınız branştaki memnuniyet durumunuz nedir? Memnun iseniz ya da memnun değilseniz lütfen nedenlerini açıklayınız.

Tablo 3. Öğretmenlerin yeni branşlarındaki memnuniyet durumunu betimlemeye yönelik yüzde ve frekans değerleri

<i>Yeni branşınızdaki memnuniyet durumunuz nedir?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Memnunum	46	56,8
Aile bütünlüğüm sağlandı	3	3,7
İlgi duyduğum bir alandı	11	13,6
Artık merkezde çalışıyorum ve tayin imkanım daha kolay	3	3,7
Önceki branşıma göre daha rahat	3	3,7
Açıklama yok	26	32,1
2. Memnun değilim	27	33,3
Mecbur bırakıldığım için memnun değilim	6	7,4
Önceki branşıma göre daha yorucu	3	3,7
Kendimi yeterli görmüyorum	7	8,6
Başarı hazzını yaşayamadım; mesleki doyuma ulaşamıyorum	9	11,1
Okula, çevreye, ortama vb. alışamadım	2	2,5
3. Kararsızım	8	9,9
Toplam	81	100

Öğretmenlerin yaklaşık %57’ si yeni branşından memnun olduğunu dile getirmiştir;

“Sınıf öğretmenliğine göre daha memnunum. İlgi duyduğum bir alandı.” (B.E.)

“Memnunum fazla bir şey fark etmedi.” (Müzik)

“Memnunum. Öğrenci yaş grubu yükseldi. Gün içerisinde boş derslerim oluştu. Velilerle daha az görüşüyorum. Sorumluluğum azaldı.” (S.B.)

“Memnunum. Okulum evime yakın ve eskisi gibi yorulmuyorum. Çocukla daha fazla ilgileniyorum.” (S.B.)

Öğretmenlerin yüzde %33’ ü ise memnuniyetsizliklerini ifade etmişlerdir;

“Şu an görev yaptığım branştan memnun değilim. Branş olarak kendimi yeterli görmüyorum. Yaş aralığı değiştiği için öğrenciler ile iletişim problemleri yaşıyorum.” (Türkçe)

“Memnun değilim. Bana çok ağır bir zihinsel engelli sınıfı verildi, zorlandığımı söyleyince de madem yapamayacaktınız neden geldiniz? Bizim şartlarımız böyle işinize gelirse tutumu içine girdiler...” (Z.E)

Öğretmenlerin %9,9’ u ise kararsızlık yaşadıklarını belirtmişlerdir;

“Ne memnunum ne de değilim. Memnunum çünkü okul evime yürüme mesafesinde ve ek dersim daha fazla. Memnun değilim çünkü karşıdaki öğrenci zihinsel engelli. Emekleriniz havada kalıyormuş gibi geliyor. Emekli olana kadar geçer mi böyle bilemem.” (Z.E.)

Şu an görev yaptığınız branşta, eğitim-öğretim sürecinin sürdürülmesinde kendi etkililiğinizi nasıl buluyorsunuz? Lütfen açıklayınız.

Tablo 4. Öğretmenlerin yeni branşlarındaki etkililik düzeylerine yönelik algıları

Öğretim sürecindeki etkinliğinizi nasıl buluyorsunuz?	f	%
1. Yeterliyim	33	40,7
Asıl branşım olduğu için sıkıntı yaşamadım	4	4,9
Daha öncesinden tecrübem vardı	4	4,9
Açıklama yok	25	30,9
2. Yeterli değilim	27	33,3
Alanım olmadığı için yeterli bulmuyorum	17	21,0
Yetersizim çünkü mutlu değilim	3	3,7
Açıklama yok	7	8,6
3. Giderek daha etkili oluyorum	9	11,0
Toplam	81	100

Öğretmenlerin % 40,7’ si yeni branşlarında öğretim sürecindeki etkinliklerini yeterli görmektedirler;

“Etkin olduğumu düşünüyorum. Bu branşta daha verimli olduğum kanısındayım. (Z.E.)

“ ... Çocuklar beni sevdi. Dersler akıcı geçiyor. Konuları onların seviyesine uygun işlediğimi düşünüyorum.” (Türkçe)

“Çabuk uyum sağladığımı ve birikimlerimin etkili olduğunu düşünüyorum.” (B.E)

“Yeterli olmamakla birlikte verimli buluyorum. Bu alanda yayımlanmış kitaplarla daha çok ilgilenerek açığımı kapatmayı planlıyorum.” (Z.E.)

Öğretmenlerin % 33,3' ü ise kendilerini yeterli görmemektedirler;

“Öğretmen olarak elimden geleni yaptığımı düşünüyorum fakat kendi alanımdaki verimlilik düzeyinde olmadığımı söyleyebilirim.” (M. Ö.)

“Kesinlikle yetersizim çünkü mutlu değilim.” (Z.E.)

“Özveriliyim ama motivasyonumu kıran durumlar var. Entrika ve samimiyetsizlik...” (Bilgisayar)

“... özellikle davranış problemlerini çözmede yetersiz kalıyoruz.” (Z.E.)

Öğretmenlerin % 11,0' ı ise henüz tam olarak etkin olamamaları da giderek daha etkili ve verimli olduklarını ifade etmişlerdir;

“Kendimi işi iş başında öğrenen; öğrenme sürecinde olan bir öğrenci olarak görüyorum.” (Z.E.)

“Zaman geçtikçe etkinliğim artıyor.” (İngilizce)

Yeni alanınızla ilgili uyum sorunu yaşadınız mı? Yaşadıysanız ne tür sorunlarla karşılaştınız?

Tablo 5. Öğretmenlerin yeni branşlarındaki uyum süreci

<i>Uyum sorunu yaşadınız mı?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Evet yaşadım	49	60,5
Sonuçta bu alanla ilgili hiç tecrübem yok	31	38,3
İdarenin ve diğer öğretmenlerin bakış açıları nedeniyle	11	13,6
Farklı yaş grupları ile çalışmanın getirdiği uyum sorunu	3	3,8
Farklı okul, farklı çevre, farklı ortam vs.	3	3,8
2. Hayır yaşamadım	32	39,5
Toplam	81	100

Öğretmenlerin %60,5' i uyum sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir:

“İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin sorunları farklı olduğu için uyum sorunu yaşadım.” (B.E.)

“Başta çok ağladım. 3 ay oldu gittikçe alışıyorum ama zor. Bir öğrencim var konuşmuyor, tuvalet alışkanlığı yok, tükürüyor, kendini duvarlara vuruyor..daha ne gibi sorunlar olabilir sizce?” (Z.E.)

“Uyum sorunu yaşadım. Bunu yaşamamın en önemli sebebi de okulumdaki bazı özel eğitimci arkadaşların, bölümlerini istila ettiğimizi düşünerek bize karşı tavır almalarıdır.” (Z.E.)

Öğretmenlerin %39,5' i ise uyum sorunu yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

“Çok büyük sıkıntılarım olmadı. İlk bir iki hafta uyum sorunu olsa da kısa sürede alıştım. Herhangi bir sorunla karşılaşmadım.” (Türkçe)

“Hayır yaşamadım. Sadece yaşadığımız şoktan dolayı ilk bir ay alışma süreci oldu.” (Z.E.)

“Uyum sorunu yaşamadım. İşimi severek yapıyorum. Sabırlıyım, uzun uzun tekrarlar yapabiliyorum.” (Z.E.)

Yeni alanınızla ilgili idarecilerin size karşı tutumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tablo 6. Öğretmen algılarına göre idareci tutumları

<i>İdarecilerin size karşı tutumları nasıl?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Olumsuz	14	17,3
Yeterli desteği sağlamıyorlar	8	9,9
Hak etmediğimizi düşünüyorlar	6	7,4
2. Olumlu	46	56,8
3. Ne olumlu ne olumsuz	17	21,0
Diğer öğretmenlere nasıl davranıyorlarsa bana da öyle davranıyorlar	17	21,0
4. Beni ilgilendirmiyor	4	4,9

Öğretmenlerin %56,8' i görev yaptıkları okullardaki idarecilerin, alan değişikliği sonrası tutumlarını olumlu yönde olduğunu ifade etmişlerdir:

“İdarecilerimizin olumlu yaklaşımı uyum sorunu yaşamamamda önemli bir etken.” (B.E.)

“İdareciler bize yardım için bir hafta seminer verdi. Sorularımızı cevaplandırıyorlar.” (Z.E.)

“Yardımcı olmaya çalışıyorlar.” (Türkçe)

Öğretmenlerin %17,3' ü ise idarecilerin olumsuz tutum ve davranışlarına vurgu yapmaktadır:

“Genellikle bizim yeni alanımızla ilgili deneyimsiz olduğumuzu ifade etmeleri ile ilgili tutumları beni olumsuz etkiledi.” (Z.E.)

“Çakma ve yetersiz gözüyle bakıyorlar.” (Z.E.)

“... ben hayatımda ilk defa BEP (Bireysel eğitim planı) gördüm. Bunları bizden her şeyi bildiğimizi düşünerek istiyorlar. İdareciler bu konuda yeterli desteği sağlamıyorlar.” (Z.E.)

Öğretmenlerin %21' i ne olumsuz ne de olumlu bir yaklaşım içinde bulunduklarını belirtmişlerdir:

“İdarecilerin bana karşı tutumu olumlu veya olumsuz olmadı. Çünkü kendileri de branş değiştirdiler.” (S.B.)

“Diğer öğretmenlere karşı nasıl tavır alıyorlarsa bizlere de aynı tutumda davranıyorlar.” (Müzik)

%4,9' u ise olumlu ya da olumsuz olsun bu durumun kendilerini ilgilendirmedığını ifade etmişlerdir:

“İdarecilerin tutumları beni çok da ilgilendirmiyor.” (Z.E.)

Yeni alanınızla ilgili velilerin size karşı tutumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tablo 7. Öğretmen algılarına göre veli tutumları

<i>Velilerin size karşı tutumları nasıl?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Olumsuz	7	8,6
2. Olumlu	36	44,4
3. Ne olumlu ne olumsuz	38	49,0

Öğretmenlerin %44,4' ü velilerin alan değişikliği sonrası bakış açılarının olumlu olduğunu ifade etmişlerdir:

“Veliler bizden daha çok memnun olduklarını belirtiyorlar.” (Z.E.)

“Okula ilk başladığımızda ön yargılı olduğunu düşündüğümüz birkaç veli olmuştu. Sonrasında ise gayretlerimizi ve öğrencilerde olan gelişimleri görünce o önyargılarının ortadan kalktığını düşünüyorum.” (Z.E.)

Öğretmenlerin %8,6' sı ise olumsuz tutum ve davranışlara vurgu yapmışlardır:

“Özel eğitim mezunu olmadan bu işi yapıyor olmamızdan rahatsız olduklarını düşünüyorum.” (Z.E.)

“Veliler henüz alana ilişkin bilgi birikimimizin olmadığını farkındalar. Daha çok eski öğretmenleri ile iletişimdeler.” (Z.E.)

Öğretmenlerin %49' u ise velilerin olumlu ya da olumsuz herhangi bir tavır içerisinde olmadıklarını ifade etmişlerdir:

“Veliler zaten branş değiştirip geldiğimi bilmiyorlar. Bilseler de ilgisiz olduklarından fark etmezdi.” (Z.E.)

“Herhangi bir sorun yok ne olumlu ne de olumsuz bir tutumla karşılaştım.” (Z.E.)

Yeni alanınızla ilgili aynı branşta görev yaptığınız öğretmenlerin size karşı tutumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tablo 8. Öğretmen algılarına göre aynı branşta görev yapan öğretmenlerin tutumları

<i>Aynı branştaki öğretmenlerin size karşı tutumları nasıl?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Olumsuz	15	18,5
2. Olumlu	36	44,4
3. Ne olumlu ne olumsuz	30	37,1

Öğretmenlerin %44,4' ü alan değişikliği sonrası görev yaptıkları okullardaki diğer branşlardaki öğretmenlerin olumlu tutum içerisinde olduklarını belirtmişlerdir.

“Mükemmel. Branş arkadaşlarımla hiçbir sorunum yok. Tutumları bana karşı çok iyi.” (Z.E.)

“Bilgi verdiler, destek oldular. Böylece daha çabuk uyum sağladım.” (Z.E.)

“Yıllarca bu alana emek vermiş öğretmenlerimiz haklı olarak bazı hususlarda kaygı yaşıyorlar. Ama bizden gelen soruları da hiçbir zaman boş geçmiyorlar.” (S.B.)

Öğretmenlerin %18,5' i ise aynı branştaki öğretmenlerinin, alan değişikliği sonrası tutumlarının olumlu olmadığını ifade etmişlerdir:

“Bazı özel eğitimcilerin kendi branşlarını işgal ettiğimizi düşündüklerine tanık oldum. Hatta bizim mağduriyetimizi görmezden gelecek kadar umursamazlardı.” (Z.E.)

“Çakma gözüyle bakıp, aşağılıyorlar. Laf söylüyorlar.” (Z.E.)

“Olumsuz düşünceleri ve eleştirileri var ancak bu durum beni daha fazla motive ediyor.” (Türkçe)

Öğretmenlerin % 37,1' i ise ne olumlu ne de olumsuz bir durumdan bahsetmiştir:

“Olumsuz bir tavır görmedim. Görseydim de çok görmezdim.” (B.E.)

“Yardımcı olanlar da oldu bunun yanında puanlarımız fazla olunca sanki onların önüne geçtiğimizi düşünüp olumsuz tutum sergileyenler de oldu.” (S.B.)

Yeni alanınızla ilgili diğer öğretmenlerin size karşı tutumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tablo 9. Öğretmen algılarına göre diğer (branş dışı) öğretmenlerin tutumları

<i>Diğer öğretmenlerin size karşı tutumları nasıl?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Olumsuz	11	13,6
2. Olumlu	38	46,9
3. Ne olumlu ne olumsuz	32	39,5

Öğretmenlerin %46,9' u alan değişikliği sonrası görev yaptıkları okullardaki aynı branştaki öğretmenlerin olumlu tutum içerisinde olduklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmen arkadaşlardan olumsuz bir tutum görmedim. Bazı konularda bilgilerini paylaştılar.”

“Öğretmen arkadaşlarımız uyum sürecinde çok yardımcı ve pozitif insanlardı.” (S.B.)

Öğretmenlerin %13,6' sı ise diğer branş öğretmenlerinin, alan değişikliği sonrası tutumlarının olumlu olmadığını ifade etmişlerdir:

“Diğer öğretmenler açıkçası kıskandı. Bulunduğum sınıfta 2 öğrencim olduğu için yorulmuyordum. Ayrıca serbest kıyafet ve nöbet tutmamam gibi hususlar göze battı.” (Z.E.)

Öğretmenlerin % 39,5' i ise ne olumlu ne de olumsuz bir durumdan bahsetmiştir:

“Bugüne kadar bir problem yaşamadım. Çünkü herkes biliyor ki çalıştığınız alanda deneyim kazanarak uzmanlaşırsınız. Yeter ki kendinizi geliştirmeyi bilin.” (B.E.)

Alan değişikliği sonrasında yeni alanınızla ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim faaliyetine katıldınız mı?

- Katıldıysanız bu faaliyetleri size katkısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Katılmadıysanız ne tür konu ya da faaliyetlerin ağırlıklı olduğu bir eğitime katılmak istersiniz?

Tablo 10. Alan değişikliği sonrası öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılma durumları

<i>Hizmet içi eğitime katıldınız mı?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Evet katıldım	17	21,0
Verimli olduğunu düşünüyorum	6	7,4
Verimli olmadığını düşünüyorum	11	13,6
Uzaktan eğitim yoluyla katıldım	14	17,3
Yerel unsurlar tarafından düzenlenen eğitimlere katıldım	3	3,7

<i>Hizmet içi eğitime katıldınız mı?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
2. Hayır katılmadım	64	79,0
Derslerin işlenişi hakkında	18	22,2
Öğrencilerde davranış problemlerinin giderilmesine yönelik	7	8,6
Alanıma yönelik	7	8,6
Her konuda olmalı	5	6,3
Ders dışı faaliyetlere yönelik	2	2,5
Öğretim programlarına yönelik	1	1,2
Mesleki yeterliklere yönelik	1	1,2
Katılmak istemiyorum çünkü bu alanı benimseyemedim, mutsuzum	5	6,3
Daha öncesinde sertifika programına katıldım, eğitime ihtiyaç duymuyorum	3	3,6
Fikrim yok	15	18,5
Toplam	81	100

Öğretmenlerden %21' i alan değişikliği sonrası yerel ya da merkezi bir hizmet içi eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir:

“Hizmet içi eğitime katıldım. Uygulamalara yönelik çok yardımcı bilgiler aldım.” (Z.E.)

“Sadece canlı yayından (uzaktan eğitim) eğitim aldım fakat faydası olduğuna inanmıyorum.” (Z.E.)

“Katıldım ama faydalı değildi. Önlerindeki yazılardan, slaytlardan ezberle bilgi aktarıyorlar.” (Z.E.)

“Uzaktan eğitime katıldım ama yüz yüze eğitimin daha faydalı olacağını düşünüyorum.” (Z.E.)

“Okulda bir haftalık bir faaliyet oldu. Bunların tabii ki katkısı oldu ama insanlar dört yıl bunu eğitimini alıyor. Bir haftada 40 dakikalık dersle halledilecek bir şey değil.” (Z.E.)

Öğretmenlerden %79' u ise çalışmanın gerçekleştirildiği tarih itibarı ile herhangi bir hizmet içi eğitim faaliyetine katılmadıklarını belirtip şu konulara değinmişlerdir:

“Katılmadım. Uygulama boyutuna ağırlık verilmesini isterim.” (Z.E.)

“Katılmadım, katılmak da istemem. Türkiye’ de hizmet içi seminerler gereksiz, faydasız, yetersiz...” (Z.E.)

“Mümkünse eğitime katılmak yerine eşimin yanında asıl branşımda hizmet vermek isterim.” (Z.E.)

“Katılmadım. Planlama, ders işlenişi, öğrencilerdeki davranış problemleri ve problemleri davranışlar karşısındaki yapılması gerekenlerle ilgili bir eğitim almak isterim.” (Z.E.)

“Her konuda eğitime alınmamız gerek çünkü zihinsel engelliler alanı küçümsenecek ve herkesin yapabileceği bir alan değil.” (Z.E.)

“Almadım almak da istemiyorum çünkü bu alanda kalmak istemiyorum, kendi alanıma dönmek istiyorum.” (Z.E.)

M.E.B. in son alan değişikliği uygulaması hakkında ilave belirtmek istediğiniz kanaatleriniz varsa lütfen belirtiniz.

Tablo 11. Alan değişikliği yapan öğretmenlerin söz konusu uygulamaya yönelik düşünceleri

<i>Alan değişikliği uygulamasına yönelik genel kanaatiniz nedir?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Olumsuz	46	56,9
2. Olumlu	18	22,2
3. Yorum yok	16	19,9

Öğretmenlerin %22,2’si söz konusu alan değişikliği uygulamasını olumlu bulmuş ve şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Bence iyi oldu. Öğretmenlerin yeni bir heyecanla, hevesle ve istekle görev yapmaları sağlanmış oldu. Ayrıca idarecilik konusunda da bir kolaylık meydana geldi.” (S.B.)

“Alan değişikliği farklı alanlarda kendini yetiştirmek isteyen öğretmenler için iyi bir fırsat oldu.” (Z.E.)

“M.E.B.’in uygulamalarından memnunum. Adil olduğunu düşünüyorum.” (Bilgisayar)

“Bence başarılı bir uygulamadır. Memnun olanlar ve bunu layıkıyla yerine getirenler için doğru bir seçimdir. İnsanın kendini başarılı hissettiği branşta çalışması mutluluk vericidir.” (Türkçe)

“Genel olarak alan değişikliği uygulamasını olumlu buluyorum ancak eğitim almadan zihinsel engelli ve teknoloji tasarım branşlarına geçişi olumsuz buluyorum.” (B.E.)

Öğretmenlerin %56,9’u ise uygulamanın yanlış bir uygulama olduğunu savunmuşlardır:

“Zorla yaptırılan hiçbir işten fayda gelmediği için bu işin de faydadan çok zarar getireceği kanaatindeyim. Zorla güzellik olmuyor.” (Z.E.)

“16 yıllık sınıf öğretmeniyim. Bana 1-2 gün içinde alan değişikliği ya-

parsan eşinin yanına gidersin yoksa doğuda çalışmaya devam edersin demek ve bundan mutlu olmamızı beklemek ne kadar doğrudur?" (Z.E.)

"Allah akıl fikir versin." (Z.E.)

"İnsanları alan değiştirmek zorunda bıraktıkları için olumsuzluklar yaşıyor. Eğitim verilmeden öğretmenler derse girdi. Bu yanlış bir uygulamaydı." (Z.E.)

"Bu kesinlikle bir çözüm yolu değildi. Eş durumuna çözüm bulalım derken eğitimde verimi düşürdüler. Atama bekleyen onca alan öğretmeni dururken bizlerin alanını değiştirmek doğru değildi." (Z.E.)

"... MEB'in uygulamaları tam bir fiyasko. Herkes her şeyi yapıyor. Ben bu yüzden şahıslara (öğretmenlere) kızmıyorum. Sağlam bir temeli olmayan, her gelenin değiştirdiği sisteme kızmıyorum." (Z.E.)

Öğretmenlerin %19,9' u ise olumlu ya da olumsuz herhangi bir görüş bildirmemişlerdir:

"Tayinim olursa, gidebilirim değişiklik iyi; yok gidemeyip burada kalırsam kötü." (Z.E.)

4. Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlik mesleğine alınacak bireylerin bazı yeterlikleri kazanmış olmaları gerekir. Bu yeterlik alanları genel kültür, öğretmenlik meslek bilgisi ve alan bilgisidir. Öğretmenin niteliğinde en etkili faktörlerin başında öğreteceği konu alanına ilişkin meslek öncesi eğitim bilgisi yani alan bilgisi gelmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın gerçekleştirdiği alan değişikliği uygulaması ile bu yeterlik alanını göz ardı ettiği düşünülmektedir. Bu paralelde bu çalışmada da alan değişikliği yapan sınıf öğretmenlerinin geçiş yaptıkları alandaki son durumları, memnuniyet düzeyleri, mesleğe ve yeterliklerine yönelik algıları genel bir perspektifle kendi görüşleri doğrultusunda belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin yarısından fazlası (f=46, %56,8) yapmak zorunda kaldıklarını düşündükleri için alan değişikliğine evet dediklerini ifade etmişlerdir. Alan değişikliği yapmaya mecbur bırakıldıklarını söyleyen öğretmenler arasında en önemli çoğunluk ise (f=32, %39,5) eş özü nedeniyle zoraki alan değişikliği yaptığını belirten öğretmenlerdir. Bu verilerden hareketle M.E.B.' in özellikle sınıf öğretmenlerinin yer değiştirme ihtiyaçlarına cevap veremediği; uyguladığı politikalarda da bu ihtiyacı dikkate almadığı söylenebilir. Alan değişikliğini isteyerek yaptıklarını ifade eden öğretmenler arasında ise en büyük oran geçiş yaptıkları alanda daha mutlu ve huzurlu olacaklarını düşündüklerini ifade eden (f=12, %14,8) öğretmen grubuna aittir. Bu durum ise sınıf öğretmenlerindeki mesleki tükenmişliğin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Alan değişikliğini isteyerek yapanların büyük çoğunluğunu beden eğitimi, müzik, Türkçe, sosyal bilgiler gibi branşlara yan alan uygulamasıyla geçenler oluştururken istemeyerek yapanların büyük çoğunluğunu ise

zihinsel engelliler branşına şartsız (eş özü) geçenler oluşturmaktadır. Her ne kadar alan değişikliğini zoraki yapanların sayısı fazla olsa da öğretmenlerin çoğu (f=46, %56,8) şu anki branşından memnuniyet duymaktadır. Bu verilerden hareketle alan değişikliğini isteyerek yapanların yanı sıra özellikle yer değiştirme nedeniyle alan değişikliği yapanların taleplerinin karşılandığı sonucuma varılabilir. Öğretmenlerin çoğu şu an görev yaptıkları alandan mezun olmamalarına ve henüz hizmet içi eğitim almamalarına karşın kendilerini öğretim sürecinde etkin ve yeterli bulmuşlar (f=33, %40,7) bir kısmı da etkinliklerinin giderek arttığını ifade etmişlerdir (f=9, %11). Öğretmenlerin büyük çoğunluğu uyum sorunu yaşadığını belirtmiştir. Uyum sorunu yaşama nedenleri arasında en büyük pay şu anki alanları ile ilgili tecrübe ve bilgi eksikliğinin (f=31, %38,3) olurken dikkat çekici nokta aynı okuldaki idareci ve öğretmenlerin tutumları nedeniyle uyum sorunu yaşayanların da azımsanmayacak derecede (f=11, %13,6) olmasıdır. Öğretmenler tecrübe ve bilgi eksikliğine dayalı uyum sorununu gerekli çalışmalarla kolayca aşabilirler ancak meslektaşların olumsuz davranışları daha kötü sonuçlar doğurabilir. Yukarıda da kısaca değinildiği üzere alan değişikliği yapan öğretmenlere yönelik bakış açısı (idare, zümre, veli ve diğer öğretmenler) genel itibarı ile olumlu iken olumsuz yaklaşımların varlığına da vurgu yapılmıştır. Özellikle zihinsel engelliler sınıfı öğretmenlerinin atama ve yer değiştirme gibi hususlarda önlerine geçtiklerini düşündükleri sınıf öğretmenleri hakkında olumsuz tutum besledikleri ifade edilmiştir. Öğretmenlerin çoğu henüz herhangi bir hizmet içi faaliyete katılmadıklarını ifade ederken daha çok derslerin işlenişine yönelik (f=18, %22,2) ve öğrencilerde davranış problemlerinin giderilmesine yönelik (f=7, %8,6) faaliyetlere ağırlık verilmesini istemiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu söz konusu uygulamaya yönelik genel kanaatlerinin olumsuz olduğunu (f=46, %60) vurgulamıştır. Öğretmenler açıklamalarında genel itibarı ile şu anki durumlarından memnun olsalar da böyle bir uygulamanın yanlış ve olumsuz sonuçlara neden olabileceğini ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak Milli Eğitim Bakanlığı, insan kaynakları unsurunu göz ardı etmek suretiyle sistem üzerinde yapılan uygulama ve değişiklikleri yeterli görerek Türk Milli Eğitimi'nde yeniliklere imza attığını ifade etmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki sistem üzerinde ne kadar değişiklik yapılırsa yapılsın söz konusu sistemi sınıflarda uygulayacak olan öğretmenlerdir. Yenilik adı altında gerçekleştirilen çalışmalarda insan kaynaklarının yani öğretmenlerin ihtiyaç ve taleplerinin de dikkate alınması oldukça önemli görülmektedir. Yan alan aranmaksızın sınıf öğretmenliğinden zihinsel engelliler ve teknoloji tasarım öğretmenliğine yaklaşık sayıyla 8.000 geçiş olmuştur. Söz konusu alan değişikliğine ilişkin bazı eğitim sendikaları tarafından davalar açılmış ve açılan davalar neticesinde M.E.B' in sınıf öğretmenlerine görev yaptıkları il içerisinde herhangi bir şart aranmaksızın zihinsel engelliler ve teknoloji tasarım öğretmenliğine geçişlerine imkan sağlayan uygulamasının iptaline karar verilmiştir. Uygulamanın iptali ile alan değiştiren öğretmenlerin eski görev yerlerine ve alanlarına dönmele-ri gerekmiş bu durum yeni norm fazlası öğretmenlerin oluşmasına dolayısıyla yeni bir karmaşaya yol açmıştır. Uygulamanın iptal edilmesi alan değiştiren öğretmenleri

mağdur ettiği gibi ilerleyen dönemde ilk atama ve yer değiştirme gibi birçok konuda sıkıntı meydana getirmesi kuvvetle muhtemel görülmektedir.

Konuyla ilgili önemli görülen bir diğer durum ise öğretmenlerin alan değiştirerek yeni öğretecekleri alana ilişkin öğrencilerin başarıları üzerindeki etkinin bilimsel olarak ortaya konulmasıdır. Ülke genelinde yapılan sınavlarda öğrencilerin yeterince başarılı olamamalarında öğretmenlerin etkisinin tartışılması bu uygulamaları tekrar gündeme getirecektir.

5. Kaynakça

- Akyüz, Y. (2009). *Türk Eğitim Tarihi: M.Ö 1000 – M.S. 2009*. (15. Baskı). Ankara: PegemA Akademi.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Korkmaz, İ. (2007). Öğrenci merkezli ders uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşleri *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 393-402.
- Korkmaz, İ., Kocadurmuş, A. ve Bektaş, V. (2013, Mayıs). Beşinci sınıf öğrencilerinin yeni okul sistemine ilişkin bakış açılarının değerlendirilmesi. *12. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri*. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). *T.C. Resmi Gazete, 14574*, 24 Haziran 1973 <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>
- M.E.B. (2012). 12 yıl zorunlu eğitim, sorular-cevaplar. http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12Yil_Soru_Cevaplar.pdf.
- Tazebay, A. (Ed), (2000). *İlköğretim Programları ve Gelişmeler: Program Geliştirme İlke ve Teknikleri Açısından Değerlendirilmesi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Türkoğlu, A. (2010). Cumhuriyet döneminde ilköğretimin gelişimi. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu* (Ed. M. A. Parlak). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

With the changes in Turkish educational system, in 2012, the eight year primary education, which is mandatory, change to four year elementary and four year middle school grade. Lots of classroom teachers became overplus in this new system and they could not find a permanent place. To reclaim this situation, the Ministry of National Education gave to classroom teachers an opportunity to change their branch. Because of this implementation, different reactions were occurred in the society.

From this point of view the aim of this study was to examine the teachers' gratification states at new branch who profit by branch change implementation which carried out by Ministry of National Education. Sample of the research consisted of 81

teachers who moved from classroom teaching to another branch in 2012-2013 education and instruction year by using convenience sampling. In this study, which is based on a descriptive scanning research model, a semi-structured survey used to collect data which designed by the researchers. The semi-structured survey was composed of ten open-ended questions. Fordata, content analysis technique were used.

According to the findings, most of the classroom teachers who changed their branch said that they were constrained to this implementation ($f=46$, %56,8). Most of teachers said that they had to change their branch because of family integrity ($f=32$, %39,5). In spite of teachers said that they were obligated to changing their branch, teachers felt that they were happy and glad from their new branch ($f=46$, %56,8). Most of the teachers who changed their branch ($f=33$, %40,7) see adequate themselves for educational implementations at new branch in spite of they were not take any pre-service and in-service training about education and instructions at their new branch and some of them said that their adequacy gradually increasing ($f=9$, %11). Most of the teachers ($f=64$, %79) said that they were not attend any in-service training about their new branch and they wonder attend in-service trainings about processing course oriented in classrooms ($f=18$, %22,2) and about how to remove behavioral problems on students ($f=7$, %8,6). On the other hand most of the teachers ($f=46$, %60) said that this implementation was a misapplication, even though teachers who were change their branch felt that they were happy and glad from their new branch.

Consequently, the Ministry of Education carried out several innovations to disregard the human resources component as if teachers. But it should be noted that even if innovate in education system, this innovations are implemented by teachers in classrooms for innovations which carry out by ministry of education, teachers necessities and demands must taken into consideration. About this implementation the education syndicates sued to Ministry of Education. If implementation to be cancelled, this situation may affect teachers who changed their branch as well s teachers' appointments and teachers' migrations.